



ปริทรรศน์หนังสือ



ลิขสิทธิ์ พุดเขียว

Likkhasit Putkhiao

อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Lecturer Dr. , School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat

Open University

Corresponding author. E-mail: likkhasit.put@stou.ac.th

ชื่อเรื่อง : Concept and Guidelines for Enhancing Lifelong

นิต์สน์แนวคิดและแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย

ผู้เขียน : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิธดา จรุงเกียรติกุล

ปีที่พิมพ์ : 2564

Received : November 13, 2021

Revised : December 22, 2021

Accepted : December 22, 2021

หนังสือเรื่อง “นิต์สน์แนวคิดและแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย” เขียนโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิธดา จรุงเกียรติกุล ซึ่งปัจจุบันเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เขียนเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และยังทำงานเกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาตลอดชีวิตด้วย การเรียบเรียงเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ผ่านการค้นคว้าและวิจัยมาหลายปีทำให้เนื้อหาที่น่าสนใจอย่างยิ่ง นอกจากนี้เนื้อหาดังกล่าวยังสอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ตลอดจนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 รวมถึงนโยบาย ยุทธศาสตร์ และพันธกิจของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ ที่กล่าวเน้นถึงคำว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ในทุกโอกาสที่เป็นไปได้ หากพิจารณาจะพบว่าคำดังกล่าวเป็นคำที่ทันสมัยทันเหตุการณ์ แต่ในความเป็นจริงจากสภาพการณ์ของการเรียนรู้และการแข่งขันในสังคมโลก ที่ทุกประเทศต่างมีเทคโนโลยีใหม่เกิดขึ้น ความต้องการกำลังคนที่มีศักยภาพ รวมถึงวิถีคิดของคนที่เหมาะสมกับยุคสมัย การใช้การเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องเข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้คนสามารถเข้าสู่การเปลี่ยนผ่านดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปรัชญา แนวคิด หลักการต่าง ๆ ที่นำเสนอไว้ในเนื้อหาอย่างละเอียดจะทำ



ให้ผู้อ่านที่มีความสนใจและต้องการนำ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ไปใช้อย่างจริงจังให้เกิดเป็นรูปธรรมจะได้รับประโยชน์มากที่สุด

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้เขียนได้กำหนดหัวข้อในการนำเสนอเป็น 5 บท โดยมีรายละเอียดที่สำคัญในแต่ละบทดังนี้

บทที่ 1 บทนำ: การศึกษาและการเรียนรู้ ในบทนี้เป็นการให้ความรู้พื้นฐานแก่ผู้อ่าน โดยได้กล่าวถึงการศึกษาในฐานะเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐที่ใช้พัฒนาศักยภาพของประชาชน ดังนั้นการจัดการศึกษาในแต่ละช่วงเวลาจึงเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาประเทศ โดยแต่ละยุคสมัยได้นำไปเชื่อมโยงกับความต้องการและความจำเป็นทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองของประเทศรวมถึงบริบทของภูมิภาคและสังคมโลก ดังนั้นเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจสภาพและสถานการณ์ของสังคมไทยเป็นพื้นฐาน จึงมีการอธิบายบริบทของประเทศไทย เช่น ที่ตั้งของประเทศไทย ลักษณะของคนไทย ความคิด เชื้อชาติ เป็นต้น จนเป็นที่มาของการตรากฎหมายต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับลักษณะของคนไทย โดยมีการกล่าวถึงกฎหมาย นโยบายของชาติที่ครอบคลุมการทำงานทางด้านการศึกษาของประเทศ เมื่อผู้อ่านเข้าใจบริบทของประเทศไทยแล้ว จึงนำเสนอสถานการณ์ทางด้านการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยตลอดจนเหตุผลในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการนำการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปใช้ให้สอดคล้องกับลักษณะของคนไทยและสภาพของสังคมไทย

บทที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในบทนี้จะเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นำมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพของประชากรในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มประชากรที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งแนวคิด หลักการ และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น แนวคิดการศึกษาผู้ใหญ่ แนวคิดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นต้น โดยผู้เขียนได้เรียบเรียงและกล่าวถึงจุดเน้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เห็นถึงประเด็นการเรียนรู้ที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของพื้นที่ตนเองได้

บทที่ 3 พัฒนาการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย ในบทความนี้จะกล่าวถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทยที่มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงเวลา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยผู้เขียนได้รวบรวมพัฒนาการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตั้งแต่ช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครอง ซึ่งเป็นยุคแรกของการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ในประเทศไทย การพัฒนาสู่การศึกษานอกระบบ การศึกษานอกโรงเรียน การให้บริการการศึกษานอกโรงเรียน จนมาถึงยุคการศึกษาตลอดชีวิต และการเรียนรู้ตลอดชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งเมื่อผู้อ่านได้อ่านมาถึงบทนี้แล้วจะทราบว่า



ทิศทางการพัฒนาของประเทศไทยมีผลอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของคนไทย และเห็นถึงการนำองค์ความรู้ไปดำเนินการต่อยอดในภาคปฏิบัติระดับพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมกับบริบท

บทที่ 4 ความท้าทายและแนวโน้มการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย ในบทนี้ผู้เขียนเสนอประเด็นความท้าทายด้วยการปฏิวัติดิจิทัลซึ่งเป็นการท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกในศตวรรษที่ 21 กอปรกับการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติในปี พ.ศ. 2573 ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อประชาคมอาเซียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะต้องช่วยส่งเสริมให้คนไทยมีความพร้อมด้วยการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของคนไทยแบบกะทันหัน คือ การเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ซึ่งเป็นการยกระดับการเรียนรู้แบบใหม่ของคนไทยจากการเรียนแบบเผชิญหน้าไปสู่การเรียนรู้ผ่านเครือข่าย ทำให้การศึกษาทางไกลกลายเป็นช่องทางการเรียนรู้ในยุคปกติใหม่ (New Normal) นอกจากนี้ยังส่งผลให้การเรียนรู้ของคนไทยกลายเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งจากสถานการณ์ความท้าทายดังกล่าวทำให้เห็นแนวโน้มของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตชีวิตที่สำคัญ คือ การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับประชากรทุกกลุ่ม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการออกแบบและพัฒนาระบบ เพื่อจะได้ไปสู่เป้าหมายปลายทางของการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

บทที่ 5 บทสรุป: ข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย ในบทนี้ผู้เขียนได้วิเคราะห์แนวคิดและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย ทำให้เห็นการพัฒนาใน 2 มิติ คือ มิติผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และมิติการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งการจะทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทยได้นั้น จะต้องคำนึงถึงการพัฒนา 2 มิติดังกล่าวเป็นสำคัญ ยิ่งกว่านั้นผู้เขียนยังได้สังเคราะห์

ความคิดเห็นของนักวิชาการทั้งในและนอกประเทศเกี่ยวกับมิติดังกล่าวพบว่าต่างมีความคิดเห็นตรงกันกับทั้ง 2 มิติ โดยมิติแรก คือ มิติผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น ที่สำคัญจะต้องมีการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้เกิดในตัวผู้เขียน และส่งเสริมจนกลายเป็น “ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต” ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาคนเป็นฐานพลเมืองให้เป็นคนที่สมบูรณ์เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ ส่วนมิติที่สอง คือ มิติการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นก็มีความสำคัญเช่นกัน เพราะจะต้องมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เอื้อและส่งเสริมให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเพื่อจะได้นำความรู้ดังกล่าวไปใช้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและงานที่ทำอยู่ ทั้งนี้การพัฒนาดังกล่าวจะต้องทำให้ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มและทุกรูปแบบการศึกษา ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจน



ควรมีการนำแนวคิดนี้ไปปรับใช้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับประเทศ หากทำได้เช่นนี้จึงจะทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดขึ้นได้จริง และเป็นรูปธรรมในประเทศไทย

ดังนั้น หนังสือเล่มนี้จึงเป็นหนังสือที่มีคุณค่าเล่มหนึ่งสำหรับผู้ที่สนใจเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะเนื้อหาของหนังสือสามารถให้ความกระจ่างชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวได้อย่างดียิ่ง ทำให้เข้าใจความเป็นมา ปรัชญา แนวคิด หลักการ ตลอดจนแนวปฏิบัติที่จะช่วยให้สามารถพัฒนาตนเองจนกลายเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้ในที่สุด ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีคุณภาพด้วย ผู้ที่ได้มีโอกาสอ่านหนังสือเล่มนี้จะได้รับความรู้ที่ทำให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมไทย ตลอดจนการสร้างความตระหนักรู้ให้แก่บุคคลในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่เรียนรู้ด้วยชีวิต เพื่อชีวิต และต่อเนื่องตลอดชีวิต

บรรณานุกรม

สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2564). *นิทัศน์แนวคิดและแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.